

DÉLMAGYARORSZÁG

Szerkesztőség Kárász-utca 9.

Nappali-telefon 305.
Éjjeli-telefon . . . 10—83.

ELŐFIZETÉSI ÁR SZEGEDEN

egész évre . K 24— félévre . . K 12—
negyedévre K 6— egyhónapra K 2—
Egyes szám ára 10 fillér.

ELŐFIZETÉSI ÁR VIDÉKEN

egész évre . K 28— félévre . . K 14—
negyedévre K 7— egyhónapra K 2-40
Egyes szám ára 10 fillér.

Kiadóhivatal Kárász-utca 9.

Kiadóhivatali-telefon . . 305.
Kiadó telefonja 81.

Szeged, 1913.

II. évfolyam 75. szám.

Kedd, április 1

Munkáslakások.

Irta: Szántó József dr.

Nem vagyok törvényhatósági bizottsági tag — sohasem ambicionáltam ezen tisztséget — és így indítvány, vagy interpelláció helyett a nagy nyilvánosság útját választom, hogy a közönség figyelmét felhívjam a munkáslakások kérdésére. Nyitott kaput döngetek akkor, midőn elpanaszolom Szeged város borzalmas lakásvi-szonyait.

Minden bizonnyal más városban is nagy a lakásnyomor. Az egészségtelen, szellőztelen, nedves lakásokban másutt is nyomorultan összezsúfolva él az emberek egy része, azonban nálunk az egészségtelen lakások még sokkal inkább dominálnak, mint egyéb nagyvárosban. A feltöltés következtében nemcsak pincelakásaink nedvesek, hanem az egykoron rendes földszinti lakásokból is az ablak pereméig érő feltöltésükkal nedves, dohos souterrain-ek lettek. A munkásnép csodálatos nemtörődomséggel, fatalizmussal viseli ezen sorsát. Ha jobb lakás keresését ajánlom nekik, akkor vállvonogatva válaszolnak: „*lehet is Szegeden száraz lakást kapni!*” Legtöbbször védelmére kelnek lakásuknak, hogy: „*nem nedves ez kérem, csak egy kicsit salétromos*”, vagy: „*nem vizes ez, csak télen*”. S bizony le is mondok egy újabb kísérletről, hiszen úgy sem kap száraz lakást, még — az ő viszonyaihoz mér-

ten — igen nagy anyagi áldozatok árán sem, ha pedig kitelepítettetése iránt tennék lépéseket, ugyan hova telepíthetnék őket? Talán egy még nedvesebb oduba?

A szegedi munkásbiztosító pénztár-nak 1912-ben 96 halottja volt, ezek közül 39 tuberkulózisban halt el. Ha ehhez hozzá vesszük azt, hogy néhány tuberkulózis-ra gyanus halál-ok is szerepel (pl. tüdő-gyulladás, mellhártyalob, influenza), akkor bátran állíthatom, hogy *nálunk a munkásoknak körülbelül fele tuberkulózis következtében pusztul el*. És csodálatos! Mindennek dacára egy lépést sem halad előre ezen nagyfontosságú ügy! (Ha csak azt nem nevezzük haladásnak, hogy az új paloták építésénél is megengedik még a pincelakásokat.) A munkások közönyös megadással viselik sorsukat, a békés polgárság nem érdeklődik, a tanács a törvényhatósággal együtt nem törődik a munkáslakások kérdésével, amely dolog megvalósítása pedig nemcsak *humánus, hanem szociális kötelesség* is. Ha a Balkán-háboruban elpusztul 100,000 ember, azt hátborzongató szánnal olvassák mindenütt a nemzeti kaszinótól a kutya-bagosi olvasó körig, de ha nálunk Magyarországon évente meghal 70,000 ember tuberkulózisban, a fölött hideg közönnyel térünk napirendre.

Az állam már megkezdte az 1907. év XLVI. t.-c. alapján a kis lakások terjesztését, de csak a mezei munkások részé-

re s eddig állami segéllyel már körülbelül 7000 ház épült különböző törvényhatósági területen. Ezen munkásházakat a hatóság a munkásnak eladja és a munkás a ház árát 20—50 éven át évenként 60—100 koronával törleszti. Minő szerencsés viszonyok! Nálunk Szegeden a legnyomorultabb lakásnak (egy szoba, konyha) 160—200 korona között váltakozik az ára. A valamivel elfogadhatóbb egyszobás lakásért 240 koronát kérnek.

Ipari munkások részére egyelőre Budapest munkástelepein, a győri munkásházakon és néhány nagy vállalat telepein kívül alig történtek jelentékenyebb lépések. Budapest telepein egy szoba, konyha, kamra bére 200—230 korona. Győrött az egyszobás lakás, konyhával, éléskamrával és kis kerttel együtt 260 korona. Hogy nálunk ezen lakásokra föltétlen szükség van, azt ezek után fejtegetnem fölösleges. Más kérdés az, vajjon *lehet-e?* Én azt hiszem, igen. Tudom, hogy a mai szomorú pénzügyi viszonyok mellett nehéz a pénznek beszerzése, de meg vagyok róla győződve, hogy az állam városunkat ezen nagyfontosságú munkájában segítené alacsony kamatu tőkével. Hiszen ez nem is holt befektetés volna, hanem a már előbb említett humánus és szociális cél mellett egy oly vállalat volt volna a városnak, mely *hozna legalább annyi százalékot, mint a mennyit a város terjedelmes földbirtokai hoznak*. Mily nemzetgazdasági előnnyel

Szinész-napló.

— Perlekedés a szellemekkel. —

Irta: Solymosi Elek.

Szokatlan dolog, hogy valaki pörbe szálljon egy olyan becsületsértés miatt, a melynek elkövetője már rég meghalt. S ha én mégis bírák elé idézem a könnyelmű sértegetőt, annak csak az a magyarázata, hogy az életben lévő bíróság, vagyis a közvélemény mindig rendelkezésre áll. Egy százados becsületsértéséről van szó, amelyről csak mostanában vehettem tudomást s úgy mondhatnám, hogy az első huszonnégy órán belül már keresem az elégtételt.

Egy korszakalkotó közgazdasági íróval, a Smith Ádám szellemével kell pörbe szállanom s egyik kommentátorát, Anglia művelődés-történetének íróját, a világhírű Buckle H. Tamást kell számadásra vonnom az említett becsületsértés miatt.

Smith Ádám az ő alapvető közgazdasági „Vizsgálódásai”-ban megsértette a művészetet s különösen a színművészetet és Buckle Tamás ezt a sértés igen kevés jóhiszeműséggel magáévé tette s meg tódította is.

Hogy a szóban forgó sértést az érdekelt művészek közül az idők folyamán senki sem utasította vissza, annak többféle oka lehet s legvalószínűbbnek látszik az, hogy amikor a dolog aktuális lett volna, a kérdést a sér-

tegetők tekintélye egyszerűen agyonnyomta s mikor ez ügyet újra föl lehetett volna támasztani, akkorára már nevetségessé vált és emiatt senki sem mert hozzányulni.

Smith Ádám említett könyvében a munka átalakulásainak eseteit magyarázva és megérthetéseire a kereslet és kínálat véletlenségeit tüntetve föl, tudományosan meg nem alapolozható, szükség nélküli érdes cinizmussal vérgigéretet tesz az emberiség legnagyobb jóltevőit, az összes művészeket. Fogalmazásában csak a táncosokat, az operanékeseket és a ballettáncosokat említi, de a mondat végére még három betűt tesz, t. i. azt, hogy „stb.”, ami nyilván azt jelenti, hogy a sértett művészekhez hozzágondolta az összes művészeket is. Abból is meg lehet látni ezt a dolust, hogy a színészek sértésének megokolása a többi művészetek belső és külső körülményeiben s a sértő által beállított konzekvenciákban teljesen fedik egymást. Egyszóval Smith Ádám megaláztat, szégyenletesnek és sértésre méltónak mondja azt a művészetet, amelyik megfizetteti magát, tehát a színészen kívül a festészetet, a szobrászatot s a zenét és nem veszi észre, hogy ez alapon ide kell sorozni az ő írói mivoltát, tehát az ő közgazdasági könyvét is. Mert az a kő, amit Smith Ádám sértő szándékkal begyapjasodott szívéből kilövelt, elsősorban őt magát koppintja fejbe, amennyiben egész bizonyosra vehető, hogy ő a könyvét nem ingyen írta.

Smith Ádám közgazdasági elméletei közül az idő már többeket megörölt s az író-művész szellemét meglehetősen ködbe borította. Közös e sors a Buckle H. Tamáséval, kinek a fent említett leghíresebb munkája már szintén megkopott.

De lássuk magát a sértést a Smith-féle elméletben, a 145. és 156-ik lapon. Ezt írja ott:

„Vannak oly nagyon szép és nagy tehetségek, melyek birtoka bizonyos közcsodálatot biztosít, melyek pénzért való gyakorlása azonban, akár jogosan, akár jogtalanul, nyilvános önlealacsonyításnak tekintetik. Azok jutalmazásának tehát, kik ezt pénzért üzik, nemcsak akkorának kell lenni, hogy az ezen tehetség kiképzésére fordított idő, munkát és költséget fedezze, hanem akkorának is, hogy pótolja azon lealáztatást, mellyel az ilyen tehetség iparszerű fizetése jár. A színészek, operaénekesek és ballettáncosok stb. rendkívüli nagy fizetése a következő két alapelven nyugszik: a tehetség ritkaságán és szépségén s ezen tehetség iparszerű üzésének lenézésén. Az első pillanatra abszurdumnak tetszik, hogy személyüket lenézzük s tehetségeiket mégis bőségesen megjutalmazzuk, de ha már az egyiket tesszük, a másikat is szükségképp kell tennünk. Ha a közvélemény, vagy előítélet ezen foglalkozások irányában megjavulna, akkor pénzbeli megjutalmazásuk csakhamar csökkenne. Mindjárt több ember adná magát rájuk s a